

AANGETEKEND

Rechtbank Amsterdam
Afdeling Publiekrecht, team Bestuursrecht
Postbus 75850
1070 AW AMSTERDAM

Amsterdam, 6 januari 2023

Betreft: **beroep tegen het besluit van het college van B en W van Amsterdam van 7 november 2022, betreffende de omgevingsvergunning voor de verbouwing van het Amsterdam Museum, zaaknummer AMS 22 / 6061 WABOA**

Edelachtbare heer, vrouwe,

Erfgoedvereniging Bond Heemschut heeft per brief van 16 december 2022 pro forma beroep aangetekend tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam van 7 november 2022 (verzenddatum), om een omgevingsvergunning te verlenen voor de verbouwing van het Amsterdam Museum, Sint-Luciënsteeg 27, 1012 PM Amsterdam e.v. (OLO-nummer 5576519). Heemschut verzoekt u om, met gegrondverklaring van ons beroep, dit besluit te vernietigen. Heemschut draagt daarvoor drie beroepsgronden aan.

Aanleiding

Heemschut heeft op 21 juli 2022 aan het dagelijks bestuur van stadsdeel Centrum een zienswijze gezonden met bezwaren tegen het ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor de verbouwing van het Amsterdam Museum (bijlage 1).

Voorafgaand aan de zienswijze heeft Heemschut op 5 augustus en 14 december 2021 de directeur van het Amsterdam Museum geïnformeerd over de belangrijkste bezwaren tegen het verbouwingsplan. Samen met de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad hebben wij op 1 februari 2022 per brief onze bezwaren gemeld aan de gemeenteraad. Helaas constateren wij dat het bouwplan weliswaar is aangepast naar aanleiding van kritiek in de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK), maar dat aan de zwaarwegende en fundamentele bezwaren van Heemschut op geen enkele wijze is tegemoetgekomen.

Ontvankelijkheid

Ingevolge artikel 2 lid 1 van de statuten (laatstelijk vastgesteld in 2018) heeft Erfgoedvereniging Bond Heemschut als statutaire doelstelling het behoud, de bescherming en instandhouding van de schoonheid en het historisch-ruimtelijk karakter van Nederland in het algemeen en van cultuurmonumenten in het bijzonder. Heemschut dient daardoor als belanghebbend te worden aangemerkt en dit beroep ontvankelijk. De statuten en de machtiging van ondergetekenden treft u hierbij aan (bijlage 2).

De gronden van beroep

Eerste beroepsgrond: aantasting van de historisch gegroeide bouwstructuur en het verdwijnen van (deels) authentieke bouwdelen

Het voormalige Burgerweeshuiscomplex bestaat uit o.a. de volgende bouwdelen: de bebouwing rond de Jongensbinnenplaats en die rond de Meisjesbinnenplaats met daartussen boven de overkluisde Begijnensloot de Schuttersgalerij. Uit de beschrijving van ir. R. Meischke (*Amsterdam Burgerweeshuis*, 's-Gravenhage 1975) blijkt duidelijk dat sinds het ontstaan van het middeleeuwse Sint-Luciën klooster de Begijnensloot – aanvankelijk als open water en later overwelfd – als element in de gebouwenstructuur behouden en zichtbaar is gebleven. Aan weerszijden van de sloot ontstonden gebouwen met een achtergevel langs de sloot. In de ruimte tussen die gebouwen boven de overwelfde sloot zijn nog weer later bijgebouwen ontstaan. Het is de grote verdienste van de architecten Bart van Kasteel en Jaap Schipper dat zij bij de restauratie van 1962-1975 deze aanbouwen hebben verwijderd en de loop van de Begijnensloot in het complex zichtbaar hebben gemaakt door de introductie van de Schuttersgalerij. Een bescheiden, zorgvuldige en daarmee geniale ingreep. Door middel van deze binnenstraat opent het museum zich naar de stad.

In navolging van onze zienswijze richten we ons hier vooral op de Schuttersgalerij en de bebouwing aan weerszijden daarvan.

Aantasting van de historische bouwstructuur en sloop van authentieke bouwdelen is in het bouwplan ook voorgesteld ter plaatse van het restaurant waar vroeger de koestal was en ter plaatse van de hoek Sint-Luciënsteeg / Nieuwezijds Voorburgwal. Voor een compleet overzicht van de historische structuur en de drie 'slooplocaties' verwijzen wij naar het artikel van prof.dr. H. Ronnes in *Amstelodamum* 109 (2022), nr. 3 (bijlage 3).

De voorgestelde inpassing van grote ruimten ter plaatse van de galerij resulteert volgens Heemschut in een onaanvaardbare grove ingreep in het rijksmonument.

Subgrond a: er gaan authentieke bouwdelen verloren waar de gemeente ten onrechte geen bouwhistorisch onderzoek naar heeft gedaan.

De monumentale bebouwing aan weerszijden van de galerij – het Jongenshuis en de bebouwing aan de Meisjesbinnenplaats – zijn sinds hun ontstaan vrij gaaf behouden gebleven en in de jaren zeventig van de vorige eeuw zorgvuldig gerestaureerd. De voorgestelde 'inpassing' van twee omvangrijke ruimten boven elkaar (een 'Stadshal' en een grote expositiezaal) betekent dat hier de deels nog authentieke bouwstructuur van wanden en gevels, balklagen en kapconstructies van de beide evenwijdig geplaatste zadeldaken gesloopt moeten worden.

Omdat de aanvrager de historische bouwstructuur en de (grotendeels) authentieke bouwdelen niet zorgvuldig in kaart heeft gebracht hebben de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad en Heemschut een onafhankelijk bouwhistoricus verzocht dat alsnog te doen. Voor deze inventarisatie en waardstelling verwijzen wij naar de Bouwhistorische verkenning met waardstelling van Wevers en Van Luipen B.V. van 22-12-2022 (bijlage 4).

Uit dit onderzoek van Wevers c.s. blijkt dat de Bouwhistorische verkenning van P.C. Meijers uit 2019 (bijlage bij de omgevingsvergunning), waarop de aanvrager zich baseert, drie grote tekortkomingen kent (p. 7).

1. Een gedetailleerd onderzoek, beschrijving en waardering van de kapconstructies en balklagen van de bouwdelen A, E, M en R ontbreekt.
2. Een waardering van de stedenbouwkundig samenhang ontbreekt.
3. Een waardering van de bouwfase 1962-1975 (de restauratie van Van Kasteel & Schipper) ontbreekt eveneens.

Op basis van dit aanvullend onderzoek komt Wevers c.s. tot de volgende belangrijke conclusies:

1. De kapconstructies van de bouwdelen A, E, M en R hebben een hoge monumentwaarde (p. 8);
2. De bouwstructuur met binnenplaatsen en Schuttersgalerij heeft een hoge ensemble- en stedenbouwkundige waarde (p. 9);
3. De bouwfase 1962-1975 is van groot belang vanwege de zorgvuldige restauratie van de tot dan behouden eeuwenoude bouwstructuur, die bovendien daardoor toegankelijk en leesbaar is gemaakt. *“De Schuttersgalerij boven de overkluisde Begijnensloot, waarlangs de oorspronkelijke bebouwing sinds de middeleeuwen is uitgegroeid tot het huidige complex, is daarvan wel het meest opvallende en waardevolste voorbeeld.”* (p. 10)

Op basis van de incomplete bouwhistorische verkenning van Meijers – vooral waar het de groten-deels authentieke en zorgvuldige gerestaureerde kapconstructies van de bouwdelen A en E betreft – constateert CRK ten onrechte dat *“de grote zalen”* worden ingepast *“op een plek waar bouwhistorisch gezien het minste authentiek materiaal verloren gaat.”* Juist deze bouwdelen hebben vanwege de nog grotendeels authentieke onderdelen een hoge monumentwaarde en dienen om die reden behouden te blijven.

De onjuiste stelling van CRK dat door de inpassing van de grote ruimten op deze plek *“bouwhistorisch gezien het minste authentiek materiaal verloren gaat”* (bijlage 5) wordt ten onrechte in het geheel niet onderbouwd. Bovendien kan die stelling ook niet doorslaggevend zijn. Zelfs als het om een relatief gering verlies zou gaan (wat niet het geval is!), maakt dat niet dat het verlies acceptabel is. Integendeel, met de voorgenomen sloop gaan authentieke bouwdelen met een hoge monumentwaarde verloren. Dit is in strijd met de status van rijksmonument, met de aanwijzing als beschermd erfgoed in het bestemmingsplan en met het (welstands)beleid waarin de bescherming van cultuurhistorische en erfgoedwaarden van gebouwen zoals het Amsterdam Museum is neergelegd.

CRK baseert zich dus ten onrechte op de (bewust?) onvolledige Bouwhistorische verkenning van Meijers. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) neemt eenvoudig de argumentatie van CRK over (bijlage 6) en heeft ten onrechte nagelaten nader onderzoek te doen in de eigen archieven, zoals Wevers c.s. wel heeft gedaan (p. 5).

Subgrond b: de ruimtelijke onderbouwing van de afwijkingen van het bestemmingsplan is onvoldoende

Het geldende bestemmingsplan ‘Postcodegebied 1012’ (vastgesteld 4-6-2013) voor het rijksbeschermd stadsgezicht is het belangrijkste toetsingskader. Volgens dit ‘conserverende’ bestemmingsplan is het alleen toegestaan gebouwen samen te voegen, of bestaande doorbraken tussen gebouwen te vergroten, als het te realiseren plan een bijdrage levert aan de transformatie van en een nieuwe kwaliteitsimpuls betekent voor het plangebied en het geen onevenredige schade toebrengt aan de waarde van de stedenbouwkundige of bouwhistorische structuur.

Hierbij zijn enkele passages uit de bijlagen bij de omgevingsvergunning van belang.

“Van groot belang is de structuur van het complex afleesbaar te behouden die bestaat uit verschillende samengestelde en geschakelde bouwdelen.” ... “Geadviseerd wordt om de afzonderlijke bouwdelen zowel in het interieur als het exterieur afleesbaar te houden.” (Bouwhistorische verkenning Amsterdam Museum, door P.C. Meijers, Hoorn 2019, p. 177)

“Het bestemmingsplan staat het realiseren van nieuwe of intensiveren van bestaande doorbraken tussen gebouwen niet toe. Doel van het beleid is het waarborgen van de historische parcelleringsstructuur. Het bestemmingsplan kent alleen een binnenplanse afwijkingmogelijkheid voor samenvoegen indien door de transformatie sprake is van een kwaliteitsimpuls voor het plangebied en het plan geen onevenredige schade toe brengt aan de waarde van de stedenbouwkundige of bouwhistorische structuur.” (Ruimtelijke motivering Amsterdam Museum, 2022, p. 42, bijlage bij de omgevingsvergunning)

“De historische parcelleringsstructuur is van groot cultuurhistorisch en ruimtelijk belang. Door het realiseren en intensiveren van de doorbraken wordt de parcelleringsstructuur en daarmee de vervaging van de stedenbouwkundige structuur van het bouwblok verder aangetast.” (Ruimtelijke motivering Amsterdam Museum, 2022, p. 47)

Deze passages zijn stuk voor stuk in lijn met het algemene uitgangspunt uit de welstandsnota *“Het monument is uitgangspunt”*. (bijlage 7) Het is daarom volstrekt ten onrechte dat de gemeente aan al deze belangrijke uitgangspunten c.q. randvoorwaarden en waarborgen voorbij meent te kunnen gaan, met als argumenten:

“... Door renovatie en modernisering van het Amsterdam Museum wordt een belangrijk cultureel goed in de binnenstad behouden. Gezien al deze belangen is de aantasting van de stedenbouwkundige en bouwhistorische structuur aanvaardbaar.” (Ruimtelijke motivering Amsterdam Museum, 2022, p. 47)

“Ondanks dat de historische stedenbouwkundige structuur door dit planonderdeel [de bouwdelen A en E met en aan weerszijden van de Schuttersgalerij] aangetast wordt, wordt de noodzaak voor hoge zalen voor de grote objecten herkend. Het is niet mogelijk om deze zalen elders binnen het complex te realiseren, zonder geringer schade aan monumentale waarden en stedenbouwkundige structuur toe te brengen. Daarom is de gekozen oplossing overtuigend en gezien alle belangenafwegingen ruimtelijk aanvaardbaar. ...” (Ruimtelijke motivering Amsterdam Museum, 2022, p. 53)

Op basis hiervan kan worden geconcludeerd dat de vergunningsaanvrager en Heemschut niet van mening verschillen over het feit dat de vergunde verbouwing een ernstige stedenbouwkundige en bouwhistorische aantasting van het rijksmonument behelst. De gemeente en Heemschut verschillen wel van mening over de vraag of de aantasting aanvaardbaar is. Anders dan de gemeente vindt Heemschut de aantasting onaanvaardbaar. Heemschut begrijpt dat de schutters- en regentenstukken een belangrijk onderdeel zijn van de museumcollectie, die de directie graag in het Amsterdam Museum wil tonen, en dat er inmiddels andere ideeën leven over de presentatie ervan én dat een *openbaar* toegankelijke galerij, vanwege klimatisering en veiligheid, misschien niet langer wenselijk is (de Schuttersgalerij hoeft voor Heemschut niet per se expositieruimte voor schilderijen te blijven). Doch net als in 1962-1975 dienen alle betrokkenen te beseffen dat een monumentaal gebouwencomplex niet alleen mogelijkheden, maar ook beperkingen stelt aan het gebruik ervan.

Voor de voorgestelde grote ruimten is simpelweg geen plaats in dit complex. Het oude Burgerweeshuis is geen Hermitage aan de Amstel en kan dat ook niet worden. Niet voor niets stelt de welstandsnota als voorwaarde: *“Het monument is uitgangspunt. Niet elke functie past in elk monument. De aard en structuur van het monument kan een nieuw gebruik beperken.”* (bijlage 7)

Daarbij merken wij nog op dat de in het bouwplan voorgestelde grootschalige ingrepen waarbij de historische bouwstructuur wordt aangetast, de aanwezige verhoudingen in het interieur verdwijnen en deels nog authentieke onderdelen als gevels en wanden, vloeren en kapconstructies worden gesloopt, ingrepen zijn die aan particulieren nooit zouden worden toegestaan. De structuur en de bouwtypologie van een of meer panden dient in het algemeen gehandhaafd te worden; doorbraken en (horizontale) samenvoegingen zijn niet gewenst. Ofwel, zoals vermeld in het gemeentelijk Beleidskader voor het toetsen van ingrepen of herstel van monumenten: *“De oorspronkelijke structuur van een pand is een wezenlijk onderdeel van de monumentale waarden. Uit de plattegrond valt de historische opzet en het gebruik van een pand af te lezen. Het behoud van de bestaande hoofddraagconstructie en plattegrond is daarom uitgangspunt.”* (Beleidskader ..., Amsterdam 2016, 7.1 Algemene uitgangspunten; zie: amsterdam.nl/beleidskadermonumenten/structuur)

In de *Ruimtelijke motivering* – hiervoor aangehaald – *“wordt de noodzaak voor hoge zalen voor de grote objecten herkend”*. De noodzaak is niet onderbouwd en is weinig aannemelijk, nu uit de omgevingsvergunning blijkt dat één van de beide grote zalen als entreehal (‘de Stadshal’) is ontworpen en niet voor expositie zal dienen. (bijlage 8) Of de resterende grote expositiezaal niet op een andere plek (bijvoorbeeld in het bouwdeel langs de Nieuwezijds Voorburgwal of in een (nieuwe) ondergrondse ruimte) en in een andere vorm in het complex is onder te brengen is in de *Ruimtelijke motivering* niet onderbouwd. Voor ‘de Stadshal’ ontbreekt de onderbouwing geheel.

Geconstateerd kan worden dat de museumdirectie de beide grote ruimten, d.w.z. grote expositiezaal en ‘de Stadshal’, per se in het hart van het complex wil onderbrengen, gezien ook de onjuiste onderbouwing m.b.v. de onvolledige *Bouwhistorische verkenning* van Meijers.

De noodzaak om de expositieruimte in de Hermitage op te geven is in het geheel niet aannemelijk gemaakt. Voor andere onderdelen van het museum is die noodzaak van alles in één complex niet nodig, zo zijn stijkkamers ondergebracht in Huis Willet-Holthuysen en het depot in een gebouw in Noord. Volgens de eigen website wil het museum zich ook ‘op andere plekken in stad’ presenteren.

Op 8 juli 2020 heeft het Team Centrum van de Dienst Ruimte & Duurzaamheid (R&D) advies uitgebracht (bijlage 9a). Daarin is het volgende te lezen:

“Toevoegen zaal, dakterras en lifthuis ter hoogte van de voormalige Begijnensloot

Het advies van R&D op dit onderdeel van het plan is negatief. Het toevoegen van een nieuwe zaal net onder en in de kappen van de gebouwen zoals voorgesteld is dusdanig ingrijpend, dat ernstig afbreuk wordt gedaan aan een van de oudste, nog aanwezige stedenbouwkundige structuren in de binnenstad.

Met name in de bestaande en nieuwe doorsnede over dit deel van het gebouwencomplex is goed zichtbaar dat van deze structuur weinig meer overblijft. Daar waar in de huidige situatie de structuur van gebouwen, aan weerszijden van een lineaire ruimte [de Schuttersgalerij boven de overkluisde Begijnensloot] nog goed herkenbaar is, is deze in de voorgestelde nieuwe situatie geheel niet meer afleesbaar. Ook de karakteristieke structuur van de kappen, evenwijdig aan de overdekte straat [de Schuttersgalerij], wordt ernstig aangetast. Met deze ingreep worden twee, altijd van elkaar

gescheiden gebouwen (eerst klooster en oudemannenhuis, later jongens- en meisjesvleugel van het weeshuis) volledig samengevoegd. Deze samenvoeging gaat tevens ten koste van de eenduidigheid van het gebouwencomplex, omdat dit deel van et complex zich in kapvorm nadrukkelijk gaat onderscheiden van de andere gebouwen uit het complex. Dit doet afbreuk aan de leesbaarheid en de positie van het gebouwencomplex in deze middeleeuwse stedenbouwkundige structuur.”

Inmiddels is in het plan de grote expositiezaal minder hoog en zijn dakterras en lifthuis verdwenen, doch aan de fundamentele kritiek van R&D dat ter plaatse van de Schuttersgalerij van de historische structuur (in strijd met de welstandsnota) ‘weinig meer overblijft’, is in het geheel niet tegemoet gekomen. Aan een van de belangrijkste vereisten van het bestemmingsplan voor het beschermde stadsgezicht is dus niet voldaan.

Het advies van R&D ontbreekt in de bijlagen van de omgevingsvergunning. Het besluit van B en W is dus niet op dit of een ander advies van R&D gebaseerd.

Op 28 december 2022 ontving Heemschut via de Rechtbank een advies van R&D gedateerd 22 januari 2021 (bijlage 9b). Vreemd dat dit advies niet eerder beschikbaar was. Uit dit advies:

“Dit heeft geleid tot een ontwerp waarin is gekozen om de grootste ingrepen te doen op die plekken in het gebouwencomplex waar de monumentale waarden van het gebouw zelf het meest zijn aangetast.”

“Het toevoegen van een nieuwe zaal net onder en in de kappen van de gebouwen zoals voorgesteld grijpt in op één van de oudste, nog aanwezige stedenbouwkundige structuren in de binnenstad. Twee van elkaar gescheiden gebouwen (eerst klooster en oudemannenhuis, later jongens- en meisjesvleugel van het weeshuis) worden samengevoegd. Gehoord de gesprekken in, gelezen de verslagen van de Subcommissie Integrale Ruimtelijke Kwaliteit (SIRK) van 15 juli en 2 september 2019 stelt R&D zich op het standpunt dat het belang van het behoud van deze stedenbouwkundige structuur ondergeschikt is aan het belang van het behoud van het Amsterdam Museum op deze locatie in de binnenstad. Met het toevoegen van de zalen op deze locatie in het complex kan een ander belangrijk onderdeel van de structuur van het gebouwencomplex, de onbebouwde en openbaar toegankelijke binnenplaatsen, behouden blijven.”

Uit dit aangepaste advies blijkt dat R&D zich ten onrechte baseert op de onvolledige Bouwhistorische verkenning van Meijers (hiervoor vermeld) en zich dus niet bewust is van de hoge monumentwaarden van de bouwdelen A en E en de Schuttersgalerij. Die ‘monumentale waarden’ zijn hier beslist niet ‘het meest aangetast’, integendeel de kapconstructies en de bouwvolumen aan weerszijden van de Schuttersgalerij zijn nog grotendeels in tact en de galerij zelf laat de loop van de Begijnensloot nog steeds (sinds de middeleeuwen) zien.

Nadrukkelijk wordt in dit aangepaste advies verwezen naar gesprekken in en verslagen van de vergaderingen van SIRK in 2019. Het eerdere negatieve advies van R&D van 8 juli 2020 is ook van na die vergaderingen, dus blijft de vraag waarom het aangepaste advies zo anders is geformuleerd. Dat ‘het behoud van het Amsterdam Museum op deze locatie’ opeens aan de orde zou zijn wordt niet onderbouwd. Het gaat hier slechts om het eventueel toevoegen van twee grote museumruimten, waarvan slechts één voor expositie is bedoeld, en niet om het voortbestaan van het museum. En dat door ‘het toevoegen van de zalen op deze locatie ... de onbebouwde en openbaar toegankelijke binnenplaatsen behouden [kunnen] blijven’ wordt al evenmin aannemelijk gemaakt.

Zeer terecht kent R&D veel waarde toe aan de structuur van het gebouwencomplex. Uit de Bouwhistorische verkenning van Wevers c.s. blijkt duidelijk dat die hoge waarde ook geldt voor de Schuttersgalerij en de gebouwdelen aan weerszijden daarvan. Hiermee vervalt het belangrijkste argument voor het bouwplan in dit advies van R&D.

Conclusie eerste beroepsgrond

Sub a: Uit de Bouwhistorische verkenning van Wevers c.s. blijkt duidelijk dat bij de voorbereiding van het verbouwingsplan ten onrechte wordt voorbij gegaan aan de hoge monumentwaarde van diverse beeldbepalende onderdelen van het complex.

Sub b: Vervolgens komt de gemeente, mede op basis van de op diverse punten tekort schietende Bouwhistorische verkenning van Meijers, in de Ruimtelijke motivering tot een verkeerde belangenafweging, waarbij niet het monumentale complex als uitgangspunt wordt genomen maar ondergeschikt wordt gemaakt aan de zg. belangen van het museum (zie verder ons derde beroepsgrond).

Geconcludeerd kan worden dat het bestreden besluit in strijd is met:

- het bestemmingsplan en dat daarvan niet afgeweken had mogen worden,
- de welstandsnota en
- de status van rijksmonument.

Ten onrechte is niet het monument uitgangspunt geweest maar integendeel de uitbreiding van het museum en dat ten koste van waardevolle onderdelen van het rijksmonument. Het besluit is in strijd met het zorgvuldigheids- en het motiveringsbeginsel genomen zoals uit het voorgaande volgt.

Tweede beroepsgrond: geen respect voor de voor de historische ontwikkeling van het complex zo belangrijke bouwfase, de restauratie van 1962-1975

De in 1975 voltooide restauratie van het Burgerweeshuiscomplex is voorbeeldig te noemen. Onder leiding van Van Kasteel en Schipper is het ingewikkelde complex zorgvuldig gerestaureerd en met respect voor de bestaande en waardevolle onderdelen geschikt gemaakt voor een functie als museum, daarbij rekening houdend met de kleinschaligheid van het complex. De Schuttersgalerij is een bijzonder waardevolle toevoeging, passend qua schaal en recht doend aan de leesbaarheid van de historische bouwstructuur. Deze duidelijk herkenbare en inmiddels gewaardeerde toevoeging verdient respect, ook van de huidige opdrachtgever en architecten. Voor de waardering van de restauratie 1962-1975 verwijzen wij verder naar de Bouwhistorische verkenning van Wevers c.s. (bijlage 7, p. 10-11).

Het gebrek aan waardering voor de restauratie van 1975 door de gemeente en het museum blijkt ook uit het niet honoreren van het verzoek van het Cuypersgenootschap een gedegen waardestelling van het huidige museumcomplex inclusief de restauratie op te (laten) stellen (bijlage 10).

Conclusie tweede beroepsgrond

Door het bewust niet meenemen van de bouwfase 1962-1975 in de Bouwhistorische verkenning van Meijers en het niet waarderen van de toen zorgvuldig gerestaureerde bouwdelen (met nog grotendeels authentieke kapconstructies) en de aanleg van de Schuttersgalerij meent de gemeente ten onrechte dat deze bouwfase zonder veel bezwaar gesloopt kan worden. Zeer ten onrechte, want uit de Bouwhistorische verkenning van Wevers c.s. blijkt juist dat beeldbepalende onderdelen een

hoge monumentwaarde hebben. Ook om deze reden is sloop van de Schuttersgalerij en gedeeltelijke sloop van de bouwdelen A en E onacceptabel en in strijd met een zorgvuldig omgaan met het monument.

Derde beroepsgrond: vooringenomen en niet-onafhankelijke advisering

In de adviezen van CRK (bijlage 5) komen de volgende passages voor:

“De transformatie van het Amsterdam Museum moet in alle opzichten onberispelijk verlopen. De verbouwing vraagt om die reden een even valide als solide architectonische onderbouw. Componenten die lijken op aanpassingen en verbouwingen die de gemeente andere initiatiefnemers in de historische binnenstad ontzegt (op basis van vigerende welstandseisen en bestemmingsplannen), zijn alleen verdedigbaar als hun onontkoombaarheid is aangetoond.” (p. 2)

“De ingreep komt rechtstreeks voort uit het programma van eisen dat aan de architect is meegegeven en is het resultaat van een zoektocht van twee jaar om, in overleg met M&A [Monumenten en Archeologie], de grote zalen in te passen op een plek waar bouwhistorisch gezien het minste authentiek materiaal verloren gaat.” (p. 5)

De stelling dat ter plaatse van de grote zalen *“het minste authentiek materiaal verloren gaat”* is hiervoor onder beroepsgrond 1a al op basis van de Bouwhistorische verkenning van Wevers c.s. (bijlage 4) niet juist gebleken. En nota bene slechts één zaal is voor expositie bestemd.

Heemschut maakt ernstig bezwaar tegen deze zienswijze die CRK in dit specifieke geval meent te kunnen hanteren. Nergens staat dat van welstandseisen en bestemmingsplannen mag worden afgeweken vanwege (aangetoonde) ‘onontkoombaarheid’ van plannen van aanvragers van een omgevingsvergunning. Het is niet de taak van de CRK om al op voorhand eventuele belangen, onontkoombare plannen, af te wegen tegen de welstandseisen en de monumentale waarden van het monument. Integendeel, de CRK dient met een zuiver welstandsadvies te komen.

“De CRK beoordeelt in haar monumentenadvies vervolgens niet alleen of voldoende zorgvuldig wordt omgegaan met de fysieke monumentale waarden, maar weegt in haar advies aan het bestuur de gevolgen voor de monumentale waarden tegen de totale ingreep, waarbij ook de kwaliteiten van nieuwe ingrepen of toevoegingen en de kansen die deze ingrepen bieden voor het behoud van de functie of een herbestemming worden betrokken.” (bijlage 11)

Uit deze taakomschrijving blijkt dat CRK zich in haar advies dient uit te spreken over de gevolgen voor de monumentale waarden van het monument van een ontwerp op basis van een programma van eisen (dat wellicht uitgaat van nieuwe ingrepen of toevoegingen), maar beslist niet over het programma van eisen op zich (bijvoorbeeld of die nieuwe ingrepen of toevoegingen reëel, gewenst of onontkoombaar zijn). De gevolgen voor het monument zijn niet ondergeschikt aan de belangen van de aanvrager.

Ook voor Monumenten en Archeologie (M&A) en RCE (bijlage 6) geldt dat deze instanties zich dienen te beperken tot het adviseren of een eventuele aantasting of aanpassing te verenigen is met de monumentale waarden van dat monument. Daarbij dient te worden opgemerkt dat CRK en de beide

andere adviseurs geenszins capabel zijn om de onontkoombaarheid van plannen te beoordelen. Een particulier – het zij nogmaals vermeld – zal men overigens nimmer op deze wijze tegemoet komen, en terecht.

Indien er aanleiding is om het belang van een museum af te wegen tegen de welstandseisen en monumentale waarden van een monument, is dat vervolgens aan het college van B en W, voor te leggen aan de gemeenteraad, waarbij het college immers eventueel contrair kan besluiten aan de ingewonnen adviezen. Op die manier is die belangenafweging helder en zuiver.

Hier blijkt dus sprake van een vooringenomen standpunt van de adviseurs, hetgeen naar onze mening volstrekt onacceptabel is. Een ongeoorloofd verzoek van de directeur van het Amsterdam Museum, mevrouw J. Kiers, om het negatieve advies van R&D (bijlage 9a) aan te passen, blijkt uit de correspondentie met de interim-directeur van R&D (bijlage 12). De laatste wijst dat resoluut van de hand door te onderstrepen dat *“elke directie adviseert vanuit eigen verantwoordelijkheid, rol, kennis en expertise en het is van groot belang dat deze adviezen zuiver en transparant gegeven kunnen worden”*. Deze werkwijze is blijkaar door R&D onder de interim-directeur gevolgd, maar helaas niet door zijn opvolger en door CRK, M&A en RCE.

Conclusie derde beroepsgrond

Door het vooringenomen standpunt van M&A, CRK en RCE – die daarmee hun bevoegdheid overschrijden (CRK in strijd met de taakomschrijving in de welstandsnota) – is een zorgvuldige belangenafweging tussen de cultuurhistorische waarden enerzijds en de eventueel noodzakelijk geachte wijzigingen en/of uitbreiding van de museumfunctie anderzijds, waarvoor het gemeentebestuur zich dient te verantwoorden, al bij voorbaat uitgesloten.

Samenvatting

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat op basis van

- 1) de aantasting van de historische gegroeide bouwstructuur en het verdwijnen van (deels) authentieke bouwdelen, dankzij een tekort schietende Bouwhistorische verkenning en het ontbreken van een complete waardestelling (sub a) en in strijd met de algemene, in het bestemmingsplan en de welstandsnota geformuleerde regel dat het monument en niet de (toekomstige) functie uitgangspunt dient te zijn (sub b),
- 2) het ontbreken van waardering voor de bouwfase 1962-1975, de restauratie van Van Kasteel en Schipper, alsmede
- 3) de onjuiste, want vooringenomen en niet onafhankelijke adviezen van CRK, M&A en RCE, de omgevingsvergunning voor de verbouw van het Amsterdam Museum niet verleend had mogen worden.

Wij behouden ons het recht voor ons beroep in een later stadium aan te vullen.

Wij verzoeken uw rechtbank om, met gegrondverklaring van ons beroep, het besluit van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam van 7 november 2022 vergunning te verlenen voor de verbouwing van het Amsterdam Museum te vernietigen, kosten rechtens.

Namens de commissie Amsterdam van Heemschut,
met vriendelijke groeten,

Norman Vervat (voorzitter)
Paul Meijer (secretaris)
Bene Colenbrander

Bijlagen

1. Zienswijze van Heemschut van 21-7-2022 tegen het ontwerpbesluit omgevingsvergunning.
2. Uittreksel statuten van Erfgoedvereniging Heemschut en machtiging ondergetekenden.
3. Artikel van prof.dr. H. Ronnes in *Amstelodamum* 109 (2022), nr. 3.
4. Bouwhistorische verkenning door Wevers & Van Luipen B.V. van 22-12-2022.
5. Adviezen van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) van 25-8-2021.
6. Advies van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) van 2-6-2022.
7. Welstandsnota *De Schoonheid van Amsterdam*, Amsterdam 2016, p. 38.
8. Impressies van 'de grote zaal' en 'de Stadshal' (bijlagen omgevingsvergunning).
- 9a. Advies van Ruimte & Duurzaamheid (R&D), team Centrum van 8-7-2020.
- 9b. Advies van Ruimte & Duurzaamheid (R&D), team Centrum van 22-1-2021.
10. Zienswijze Cuypersgenootschap van 29-7-2022.
10. Welstandsnota *De Schoonheid van Amsterdam*, Amsterdam 2016, bijlage 1, p. 7.
12. Brief van interim-directeur van Ruimte & Duurzaamheid van 13-7-2020.